

ΙΙΙ. ΕΛΛΗΝΙΣΤΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ

1. Ο ελληνιστικός κόσμος

1.2. Τα χαρακτηριστικά του ελληνιστικού κόσμου

Πρόσθετα παραθέματα / πηγές

► Τα βασίλεια του ελλαδικού χώρου:

Παράθεμα 1

«Παραδοσιακά στοιχεία συναντά κανείς και στην πολιτική οργάνωση των Ηπειρωτών, γιατί μόνο τον 5ο π.Χ. αιώνα και σε μερικές μόνο φυλές, αντικαθίσταται η «ηρωική βασιλεία» των ομηρικών χρόνων από αριστοκρατικά πολιτεύματα. Μέχρι τότε, τη στρατιωτική, πολιτική και θρησκευτική εξουσία είχαν στα χέρια τους βασιλείς, που ήταν κληρονομικοί, όπως ακριβώς και οι ηγεμόνες των Μυκηναϊκών χρόνων, οι οποίοι πιστευόταν πως είχαν θεϊκές ιδιότητες, και θεραπευτικές ακόμη (όπως ο βασιλιάς Πύρρος)».

Ιστορία του Ελληνικού Έθνους, τ. Γ1', σ. 154.

Παράθεμα 2

«Κατά τον Πausανία, οι προτάσεις των Ταραντίνων πρέσβων έφεραν στο νου του Πύρρου την άλωση του Ιλίου και ήλπιζε πως τέτοια έκβαση θα είχε κι αυτός ο πόλεμος (εναντίον της Ιταλίας), αφού απόγονος του Αχιλλέως θα εξεστράτευε εναντίον αποίκων των Τρώων. Δεν είναι ανάγκη να απορριφθεί ως μύθευμα ένα τέτοιο κίνητρο του Πύρρου, ο οποίος ανήκε σε μια γενιά που είχε διαπλαστεί από το παράδειγμα του Μ. Αλεξάνδρου. Ο Πύρρος που προσπαθούσε με κάθε τρόπο να μιμείται τον ένδοξο εξάδελφό του (Μ. Αλέξανδρο) εμπνεόταν περισσότερο από το προηγούμενο της κατακτήσεως της Ανατολής... Κατά τον Ιουστίνο, ο Πτολεμαίος Κεραυνός... παραχώρησε (στον Πύρρο) (ικανό αριθμό) πεζών, ιππέων και ελεφάντων... ο Αντίγονος Γονατάς του διέθετε πλοία... και ο Σελευκίδης Αντίοχος... του πρόσφερε οικονομική βοήθεια. Έτσι ο Πύρρος εμφανιζόταν ως ηγεμών μιας εκστρατείας που επιχειρούσαν από κοινού όλοι σχεδόν οι βασιλείς της Ανατολής για τη σωτηρία των Ελλήνων της Δύσεως...».

Ιστορία του Ελληνικού Έθνους, τ. Δ', σ. 352-354.

Ερωτήσεις:

Αφού διαβάσετε προσεκτικά τα παραθέματα 1 και 2 και με βάση τις σχετικές πληροφορίες που σας παρέχει το σχολικό σας εγχειρίδιο:

- α. Να προσδιορίσετε τα βασικά χαρακτηριστικά της «ηρωικής βασιλείας».
- β. Να περιγράψετε τα κίνητρα της δράσης του Πύρρου.

Παράθεμα 3

Από το βιβλίο του Hammond «*Το θαύμα που δημιούργησε η Μακεδονία*», παρατίθενται τα ακόλουθα αποσπάσματα:

ι. «...Όταν εκλεγόταν ο βασιλιάς, οι άνδρες του πεζικού κτυπούσαν τα ξίφη τους πάνω στις ασπίδες, για να υποδηλώσουν έτσι ότι ήταν πρόθυμοι να συντρίψουν εκείνους που τυχόν θα διατύπωναν αξιώσεις για το θρόνο, χωρίς να έχουν τέτοιο δικαίωμα...» (σ. 82).

ii. «...«Μακεδόνες» ή «οι Μακεδόνες» σήμαινε τη Συνέλευση, η οποία θα εξέλεγε το βασιλιά ή και απομάκρυνε το βασιλιά από το θρόνο του, τον καθαιρούσε (η πρώτη περίπτωση καθαίρεσης που αναφερόταν είναι εκείνη του Αμύντα Γ΄ το 393 π.Χ.)... Αυτοί που κατείχαν τα αξιώματα εκλέγονταν από όλους όσους ήταν γραμμένοι στον κατάλογο ως ενεργά μέλη (στρατεύσιμοι). Στη Μακεδονία αυτός ο περιορισμός του πολιτικού σώματος ήταν μια κληρονομιά από το ποιμενικό παρελθόν και ένας τέτοιος περιορισμός του προνομίου ήταν επιπλέον χρήσιμος για ένα κράτος που βρισκόταν συνεχώς σε πόλεμο ή κάτω από την απειλή του πολέμου...» (σ. 95-96).

iii. «...Μπορούμε να κάνουμε μια αντιδιαστολή προς την κατάσταση που υπήρχε στο κράτος της Σπάρτης. Εκεί οι «Σπαρτιάτες» αντιστοιχούσαν προς τους «Μακεδόνες», ως πολίτες με πλήρη δικαιώματα, και οι βασιλείς (που ήταν από δύο βασιλικές οικογένειες) κυβερνούσαν απευθείας τον υπόλοιπο πληθυσμό μέσα στο βασίλειο, αλλά η διαφορά ήταν ότι ο όγκος εκείνου του πληθυσμού περιοριζόταν σε μια κατάσταση δουλείας και είχε στερηθεί τα πιο πολλά πολιτικά δικαιώματα. Το βασίλειο της Μακεδονίας από την άποψη αυτή ήταν σε θέση πλεονεκτική, γιατί ο βασιλιάς και οι Μακεδόνες του στενού κύκλου του μπορούσαν και πραγματικά υπολόγιζαν στην αφοσίωση του υπόλοιπου πληθυσμού του βασιλείου. Το Μακεδονικό κράτος ήταν οργανωμένο για πολεμικές ανάγκες προς τα έξω, γιατί είχε διαμορφωθεί κάτω από την πίεση επιθετικών γειτόνων και είχε επίσης εθιστεί στην έννοια της κατάκτησης. Εκείνοι οι πολίτες που είχαν πλήρη πολιτικά δικαιώματα - ο βασιλιάς δηλαδή και ο κύκλος των Μακεδόνων που εκείνος επέλεγε - αποτελούσαν το στρατιωτικό βραχίονα του βασιλείου. Είχαν πολλή εμπειρία πολεμική, είχαν θέληση να πολεμήσουν οι ίδιοι για το βασιλιά και τη χώρα τους και είχαν επιθυμία ν' αποκτήσουν πολεμική δόξα. Ήταν ευχαριστημένοι που μετείχαν στην εκλογή ενός ανθρώπου να γίνει βασιλιάς τους ή για να απομακρύνουν οποιουσδήποτε προδοτικούς σφετεριστές και ήταν πρόθυμοι να υπακούουν τον αρχηγό τους στην ώρα της δράσης...» (σ. 98).

Ερωτήσεις:

Αφού μελετήσετε τα αποσπάσματα που παρατίθενται από το βιβλίο του Hammond και σε συνδυασμό με τις γνώσεις που αποκομίσατε από το σχολικό σας εγχειρίδιο:

- α. Να περιγράψετε τον τρόπο εκλογής του βασιλιά στο Μακεδονικό κράτος.
- β. Να προσδιορίσετε το ρόλο και τις δικαιοδοσίες της μακεδονικής συνέλευσης.
- γ. Να συγκρίνετε τη μακεδονική συνέλευση με τη σπαρτιατική Απέλλα και να εκθέσετε τα συμπεράσματά σας.

► Οι συμπολιτείες:

Παράθεμα 1

Η Αιτωλική συμπολιτεία

«Η Αιτωλία έδινε την εικόνα ενός πρωτόγονου κράτους, που οι κάτοικοί του, εξαιρετικοί στρατιώτες, δεν αποχωρίζονταν ποτέ τα όπλα τους λόγω των επιδόσεών τους στη ληστεία. Χρησιμοποιώντας την επιτυχία τους όταν με γενναιότητα απέκρουσαν τους Γαλάτες που επιτέθηκαν στους Δελφούς (279/278 π.Χ.), οι Αιτωλοί διασφαλίζουν τον έλεγχο του ιερού και της Δελφικής Αμφικτιονίας και το κύρος τους μεγαλώνει σημαντικά. Την ίδια χρονική περίοδο επεκτείνουν τα εδάφη τους δυτικά προσαρτώντας την Ακαρνανία αλλά κυρίως προς την ανατολή με την προσάρτηση της Φωκίδας, της δυτικής Λοκρίδας, της Θεσσαλίας, δημιουργώντας έτσι ένα μεγάλο ελληνικό κράτος που δεν είχε υπάρξει ποτέ. Στη γενική συνέλευση συμμετέχουν όλοι

οι πολίτες των πόλεων-μελών του Κοινού, ανεξαρτήτως της οικονομικής τους κατάστασης. Γίνονται δύο συνελεύσεις ετησίως, εκ των οποίων η μία στο Θέρμο. Υπάρχουν δύο συμβούλια, το ένα με χίλια μέλη (ονομάζεται βουλή ή συνέδριον) και το άλλο πιο περιορισμένο (συμβούλιο των αποκλήτων). Η συνέλευση εκλέγει τους άρχοντες, ο σπουδαιότερος από τους οποίους είναι ο στρατηγός, που αναλαμβάνει για ένα χρόνο την εκτελεστική εξουσία. Ο αριθμός των αντιπροσώπων που στέλνει κάθε πόλη στο συμβούλιο, όπως και οι φόροι που καταβάλλει και ο αριθμός των στρατιωτών της που συμμετέχουν στον κοινό στρατό, εξαρτάται από τον πληθυσμό και τη σημασία της».

Pierre Leveque, *Ο ελληνιστικός κόσμος*,
μτφρ. Μαρία Παπαηλιάδη, εκδ. Μεταίχμιο, Αθήνα 2003, σ. 35.

Ερωτήσεις:

Μελετήστε την παραπάνω δευτερογενή πηγή και απαντήστε στα παρακάτω:

α. Ποιοι ήταν οι παράγοντες που οδήγησαν στην ενδυνάμωση της Αιτωλικής συμπολιτείας;

β. Πώς ήταν οργανωμένη η διακυβέρνηση της Αιτωλικής συμπολιτείας; Πώς θα μπορούσαμε να χαρακτηρίσουμε το πολίτευμά της; Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας.